

notitie

FORUM STANDAARDISATIE 13 maart 2019

Agendapunt 02A. Agendapunt 4b1. van het
Overheidsbrede Overleg Digitale Overheid van 12
februari 2019 inzake standaardisatie

Aan: Overheidsbrede Overleg Digitale Overheid (OBDO)

Van: Forum Standaardisatie

Ter kennisname

Het betreft hier het stuk voor het OBDO betreffende agendapunt 4b1 Standaardisatie. De voorgelegde punten zijn besproken en geaccordeerd op 12 februari 2019.

Notitie

Standaardisatie: Monitor, werkplan & aanbevolen lijst

Het Forum Standaardisatie vraagt de leden van het OBDO om:

- 1) **[HAMERSTUK] In te stemmen met de duiding** van de Monitor Open standaarden 2018 van het Forum Standaardisatie.
- 2) **In te stemmen met de voorgestelde maatregelen en uitdrukkelijk te sturen op het gebruik van de relevante pas-toe-of-leg-uit standaarden**, door:
 - a) **De Monitor Open Standaarden 2018 + de laatste IV-meting te agenderen**¹ in uw organisatie en bij uw achterban en daarbij achterblijvers bij de implementatie van deze standaarden aan te spreken. Dit sluit aan op de in het instellingsbesluit van het OBDO geformuleerde taak om het gebruik van deze standaarden te stimuleren (art. 4 lid 2 instellingsbesluit OBDO).
De suggestie is hierbij niet alleen te denken aan inkoopafdelingen en aan plaatsen waar ICT-producten en -diensten ontwikkeld en beheerd worden (ICT-architecten en informatiebeveiligers), maar ook aan de plaatsen waar beleid ontwikkeld wordt met een sterke ICT component, onder andere in de in de notitie benoemde gremia.
 - b) **Aan te sturen op het opnemen van eventuele 'leg-uit' in het jaarverslag van uw organisatie dan wel de jaarverslagen van uw achterban**;
- 3) **[HAMERSTUK] In te stemmen met het werkplan 2019 van het Forum Standaardisatie**.
- 4) **[HAMERSTUK] In te stemmen met het op de 'Aanbevolen lijst' zetten van de Digitoegankelijkheid standaard PDF/UA**.

¹ Het Forum Standaardisatie helpt daar desgewenst graag bij met een op maat gesneden rapportage + duo-presentatie (met praktijk casus). Daarbij zal de op dat moment meest recente IV-meting worden meegenomen.

TOELICHTING

Ad. 1) Duiding Monitor Open standaarden 2018

[HAMERSTUK] Het OBDO wordt gevraagd in te stemmen met onderstaande duiding van de Monitor Open standaarden 2018²

Inleiding

Het gebruik van de open standaarden van de pas-toe-of-leg-uit lijst van het Forum Standaardisatie in ICT-systemen is hard nodig om te komen tot een maatschappelijk relevante digitale overheid: veilig, betrouwbaar, onderling goed verbonden, niet te duur en stimulerend voor innovatie en marktwerking.

Het wordt steeds moeilijker uit te leggen waarom het gebruik van sommige van deze standaarden achterwege blijft. Vooral als het gaat om het niet tijdig implementeren van de internetveiligheidsstandaarden, kunnen situaties ontstaan die direct schadelijk zijn voor burgers en bedrijven en slecht voor het imago van de overheid.

Urgentie

Een voorbeeld hiervan deed zich voor in de zomer van 2018 toen circa 200 mensen slachtoffer werden van een phishing-actie, waarbij domeinnamen van de overheid werden misbruikt. Hackers weken toen uit naar domeinnamen van de overheid die de anti-phishing standaarden van de streefbeeldafspraken nog niet hadden ingevoerd.³ Een ander voorbeeld stamt uit het najaar van 2017 toen onbeschermde e-mailadressen van Tweede Kamer en AIVD vatbaar bleken te zijn voor misbruik.⁴ Als de voor internetbeveiliging relevante standaarden (zoals DNSSEC, DKIM, START TLS en DANE, TLS en SPF) tijdig en goed geïmplementeerd waren geweest, waren deze aanvallen voorkomen dan wel hadden de gevolgen van de aanvallen kunnen worden beperkt.

Voor de internetveiligheidsstandaarden loopt de urgentie van het gebruik het meest in het oog en het is dan ook niet voor niets dat deze voorbeelden hier prominent genoemd worden. Maar voor *alle* open standaarden van de pas-toe-of-leg-uit lijst geldt dat ze gebruikt moeten worden. Discussie hierover is een gepasseerd station. Dit gebruik vloeit niet alleen voort uit de *Instructie Rijksdienst voor de aanschaf van ICT-producten en ICT-diensten* (hierna verder: de Rijksinstructie) en uit de verplichting tot uitleg in het jaarverslag (zoals bepaald in de Rijksbegrotingsvoorschriften) maar het is ook de langjarige wens van de Tweede Kamer.⁵

Maar wat is de praktijk? Hoe staat het daadwerkelijk met het gebruik van de standaarden van de pas-toe-of-leg uit lijst door overheidsorganisaties? Het Forum Standaardisatie onderzoekt dit jaarlijks (waarbij ICTU het onderzoek uitvoert). Bijgaand treft u de meest recente rapportage aan: de Monitor Open standaarden 2018. Kort gezegd komen de resultaten op het volgende neer:

- Het aantal aanbestedingen waarin om open standaarden wordt gevraagd stijgt verder van 72% (2016) via 81% (2017) tot 85% (2018). Daarbinnen neemt het percentage waarin om *alle* relevante open standaarden wordt gevraagd echter af: van 18% (2016) via 12% (2017) tot 6% (2018).

² Het gehele monitor rapport vindt u hier:

<https://www.forumstandaardisatie.nl/sites/default/files/FS/2019/0313/Rapport-Monitor-Open-standaarden-2018-OBDO.pdf> en hier <https://www.forumstandaardisatie.nl/sites/default/files/FS/2019/0313/Bijlage-H.pdf>

³ <https://nos.nl/artikel/2239096-valse-mail-mijnoverheid-maakt-203-slachtoffers.html>

⁴ <https://nos.nl/artikel/2199557-iedereen-kan-mailen-namens-de-aivd-dankzij-spoofing.html>

⁵ Zie p.9 en verder (Monitor Open standaarden 2018).

- Na 10 jaar leg-uit-verplichting komt het nog steeds zelden of nooit voor dat een overheidsorganisatie zich in het jaarverslag verantwoordt over het niet-toepassen van een relevante standaard.
- De 35 onderzochte overheidsbrede voorzieningen voldoen in belangrijke mate aan de relevante open standaarden: van de 464 gevallen waarin een open standaard relevant was wordt in 70% van de gevallen daaraan voldaan en in 18% van de gevallen wordt deels voldaan of er zijn concrete plannen om er binnenkort aan te voldoen.⁶
- Het beeld van het gebruik van de standaarden verschilt: van 17 standaarden van de pas-toe-of-leg uit lijst is het beeld positief, van 8 is het beeld gemengd, en van 9 standaarden is het beeld negatief of onbekend.

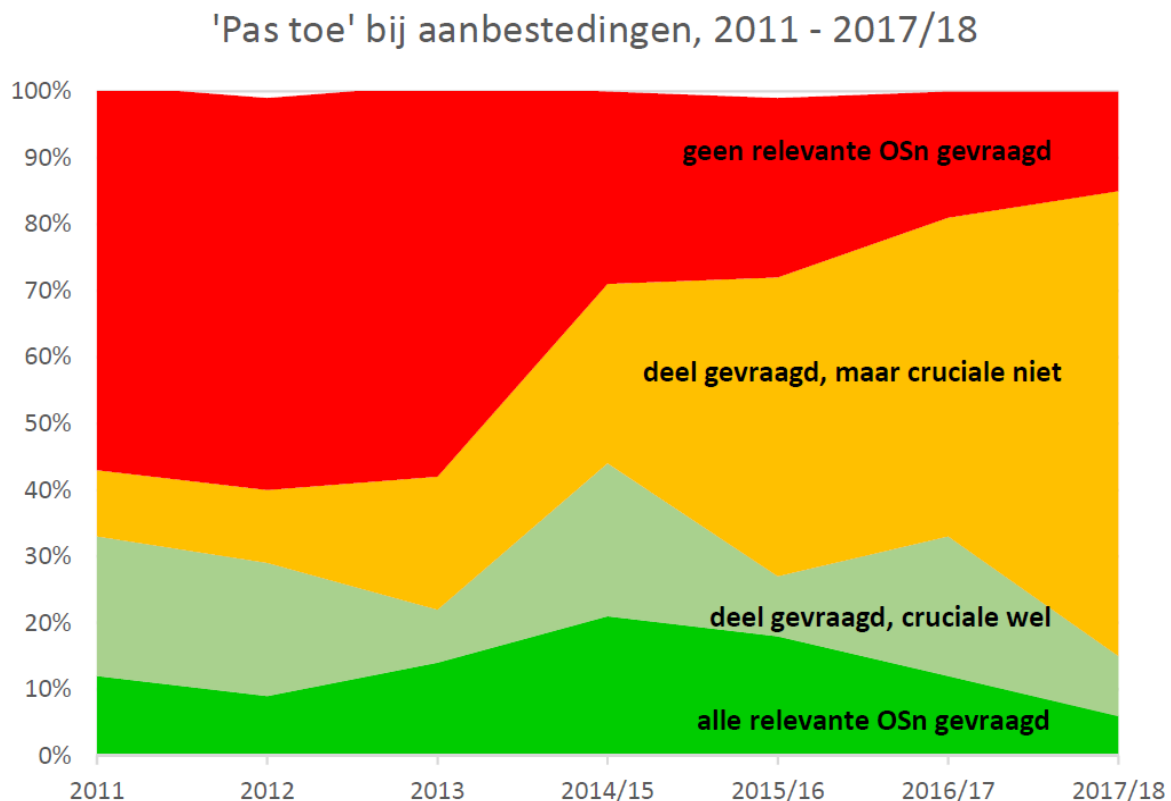
Hierna komt aan de orde hoe het Forum Standaardisatie deze onderzoeksresultaten duidt en welke maatregelen zij op basis daarvan voorstelt aan het OBDO.

Duiding bevindingen Monitor open standaarden 2018

Aanbestedingen

Nog niet eerder was in aanbestedingen het percentage aanbestedingen waarin gevraagd wordt om een deel van de relevante open standaarden zo hoog. Dat is positief. Echter, dat het percentage alle relevante standaarden uitgevraagd is gedaald, is zorgelijk en doet de vraag rijzen hoe dit komt.

Figuur 1. 'Pas toe' bij feitelijke aanbestedingen 2011 - 2017/2018 (Rijk en mede overheden samen)

De vraag is waarom het percentage *alle relevante open standaarden uitgevraagd* is gedaald. Hier zijn verschillende antwoorden op:

⁶ Zie ook p.3 van de Monitor Open standaarden 2018.

1. het aantal aanbestedingen van medeoverheden was niet eerder zo groot. Deze groep organisaties scoorde op dit onderdeel van het onderzoek al langere tijd minder goed dan overheidsorganisaties van het Rijk, maar in 2018 was bij medeoverheden *geen enkele* aanbesteding te vinden waarbij *alle* relevante open standaarden waren uitgevraagd. Dat heeft het gemiddelde aantal aanbestedingen waarin volledig naar alle open standaarden is gevraagd danig naar beneden getrokken.
2. Ten tweede is het Forum Standaardisatie niet de enige organisatie die het gebruik van open standaarden promoot. Ook door andere organisaties wordt de bekendheid en nut en noodzaak van het gebruik van een aantal standaarden, met name die standaarden die gericht zijn op informatieveiligheid, benadrukt. Door de aandacht voor deze standaarden komen andere standaarden van de lijst- die ook verplicht zijn- niet of minder in beeld.

Duiding 1. De pas-toe-of-leg-uit lijst en de Monitor Open standaarden zou bij de betrokkenen bij de aanschaf van ICT-diensten of -producten bekend moeten zijn. Het gaat daarbij met name om ICT-architecten, inkopers, opdrachtgevers en leveranciers in de achterban van Forumleden en leden van het OBDO.

Leg uit in jaarverslagen

In de Rijksinstructie bij aanschaf van ICT-goederen en diensten, waarvan in het OBDO eerder is afgesproken dat die overheidsbreed zal worden toegepast, en in de Rijksbegrotingsvoorschriften staat een model voor het maken van een verantwoording over de bedrijfsvoering. Dit is het model dat gevolgd moet worden door organisaties die onder het Rijk vallen bij het maken van het jaarverslag. In de toelichting, onder het kopje financieel en materieel beheer, staat onder punt 4:

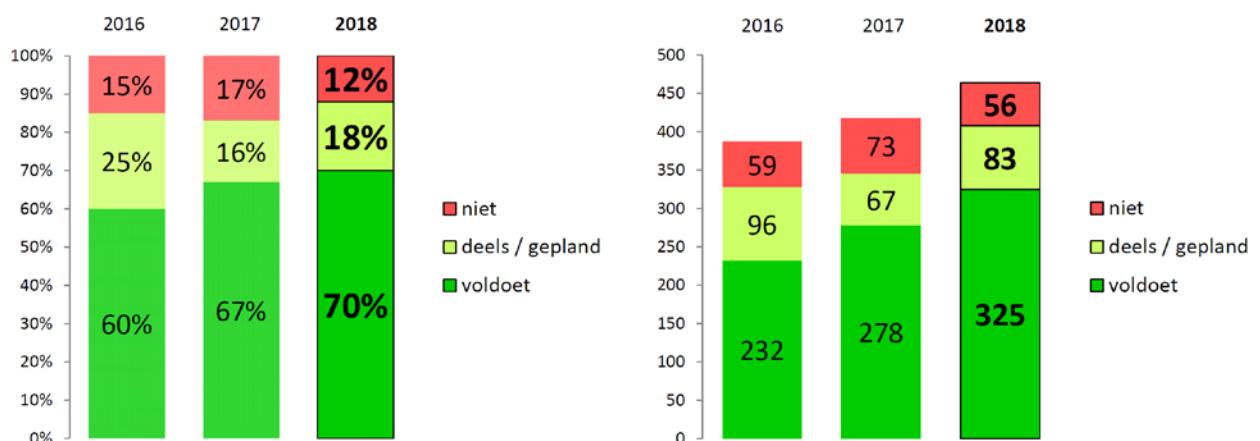
In het onderdeel financieel en materieel beheer wordt vermeld als is afgeweken (het 'comply of explain'-beginsel) van artikel 3, eerste lid van de [Instructie](#) rijksdienst bij aanschaf ICT-diensten of ICT-producten). De Tweede Kamer wil dat de overheid meer gebruik maakt van open standaarden en open source software. De Instructie rijksdienst schrijft voor dat bij de aanschaf en ontwikkeling van ICT-diensten of ICT-producten in beginsel gebruik moet worden gemaakt van open standaarden van de lijst van het College Standaardisatie. Valide afwijkingsgronden zijn opgenomen in de Instructie Rijksdienst. Als er sprake is van afwijking van de Instructie Rijksdienst dan wordt dit gemotiveerd aangegeven.

Duiding 2. Uit de Monitor Open standaarden blijkt ook in 2018 weer dat het *leg-uit deel van de past-toe-of-leg-uit verplichting* niet werkt. Na ruim tien jaar verplichten tot *leg-uit* komt het nog steeds zelden of nooit voor dat een overheidsorganisatie zich in het jaarverslag verantwoordt over het niet-toepassen van de relevante standaard(en). Het is tijd om ons te bezinnen op de vraag hoe de verplichting tot uitleggen wel effectief kan worden, of kan worden gehandhaafd, zodat deze wél tot uitleg zal leiden.

Voorzieningen

Uit de Monitor Open standaarden 2018 komt het volgende beeld:

Figuur 2: Toepassing open standaarden in 35 voorzieningen: in % en absolute aantallen

Duiding 3 De adoptie van open standaarden door de voorzieningen uit de GDI verloopt goed. Waarschijnlijk draagt de aandacht die open standaarden krijgen van de bestuurders die de voorzieningen ontwikkelen en aansturen, in combinatie met de wijze waarop het Monitoronderzoek wordt uitgevoerd ten aanzien van voorzieningen (jaarlijks contact tussen de onderzoekers en de beheerders), bij aan de adoptie van de relevante open standaarden. Ook het maken van de streefbeeldafspraken (en het ieder half jaar meten hiervan) draagt volgens het Forum bij aan het succes van de adoptie van de relevante open standaarden in voorzieningen. Maar we zijn er nog niet helemaal. Doorgaan dus op deze weg.

Er zijn echter ook kritische kanttekeningen te plaatsen.

Ten eerste valt bij de toepassing van de relevante open standaarden in voorzieningen op dat vier standaarden slecht geadopteerd worden. Het gaat om CMIS (standaard waarmee Content Management Systemen met elkaar informatie kunnen uitwisselen), SKOS (Linked Data), IPv6 (moderne computeradressen op internet) en Digikoppeling (gegevensuitwisseling met o.a. basisregistraties). De redenen hiervoor verschillen per standaard en verdienen extra aandacht.

Verder laat de Monitor Open standaarden ook dit jaar een scheiding zien in de 'pas toe of leg uit'-lijst tussen aan de ene kant de groep standaarden waar redelijk veel over bekend is en die vaak gebruikt worden in aanbestedingen en voorzieningen. Het gaat daarbij grofweg om de standaarden die vallen binnen de domeinen *Internet en beveiliging*, *Document & webcontent*, en de *Stelselstandaarden*. Aan de andere kant zijn er de standaarden die niet of nauwelijks gebruikt worden in aanbestedingen en voorzieningen dan wel waar vooralsnog weinig tot geen informatie over het gebruik ervan naar voren komt. De onderzoekers krijgen op deze standaarden niet goed vat. De doet de vraag rijzen hoe het gebruik van deze standaarden wél meer inzichtelijk gemaakt kan worden.

Duiding 4: De standaarden op de pas-toe-of-leg-uit-lijst zijn toe aan nadere beschouwing, waarin onder meer aandacht besteed wordt aan bovenstaande duidingen.

De Monitor Open standaarden 2018 onderschrijft de koers die het Forum Standaardisatie al geformuleerd heeft in zijn werkplan van 2019 en de acties die hierin zijn opgenomen. Kort gezegd komt deze koers neer op:

- meer en beter communiceren van nut en noodzaak van het gebruik van de open standaarden van de pas-toe-of-leg uit lijst;
- partijen helpen de relevante open standaarden te selecteren en te gebruiken;
- de verplichting tot gebruik harder aanzetten met daarbij passende aandacht voor toezicht en handhaving.

De maatregelen die hierna in deze notitie voorgesteld worden zijn aanvullend op het werkplan van het Forum Standaardisatie. Zij vallen uiteen in maatregelen die zijn gericht aan de leden van het Overheidsbrede Beleidsoverleg Digitale Overheid en maatregelen die onderdeel uitmaken van hetgeen door BZK, EZK en het Forum Standaardisatie zal worden onderzocht.

Ad. 2) Voorgestelde maatregelen: aansturen op gebruik

Naar aanleiding van de Monitor Open standaarden 2018 verzoekt het Forum Standaardisatie de leden van het Overheidsbrede Beleidsoverleg Digitale Overheid:

In te stemmen met de voorgestelde maatregelen, en uitdrukkelijk te sturen op het gebruik van de relevante pas-toe-of-leg-uit standaarden, door:

- a) **De Monitor Open Standaarden 2018 + de laatste IV-meting te agenderen in uw organisatie en bij uw achterban** en daarbij achterblijvers bij de implementatie van deze standaarden aan te spreken. Dit sluit aan op de in het instellingsbesluit van het OBDO geformuleerde taak om het gebruik van deze standaarden te stimuleren (art. 4 lid 2 instellingsbesluit OBDO).
De suggestie is hierbij niet alleen te denken aan inkoopafdelingen en aan plaatsen waar ICT-producten en -diensten ontwikkeld en beheerd worden (ICT-architecten en informatiebeveiligers), maar ook aan de plaatsen waar beleid ontwikkeld wordt met een sterke ICT component, onder andere in de in de notitie benoemde gremia.
- b) **Aan te sturen op het opnemen van eventuele 'leg-uit' in het jaarverslag van uw organisatie dan wel de jaarverslagen van uw achterban.**

a) Agenderen Monitor 2018 in eigen organisatie en achterban

Het Forum Standaardisatie zal gesprekken voeren met betrokkenen bij de onderzochte aanbestedingen en zal aanbestedende diensten notificeren zodra zij in beeld komen voor de Monitor Open standaarden 2019. Het zou goed zijn als inkoopafdelingen dan al bekend zijn met de Monitor Open standaarden.

Daarnaast stelt het Forum Standaardisatie voor de Monitor Open standaarden te agenderen op de plaatsen waar ICT ontwikkeld en beheerd wordt (ICT-architecten & projectleiders, informatiebeveiligers) en waar opdrachtgevers werken. De grootste aandacht moet daarbij uitgaan naar organisaties die voorzieningen ontwikkelt of beheren voor de Generieke Digitale Infrastructuur of een andere voorziening die onderzocht wordt in de Monitor Open standaarden.

Verder stelt het Forum Standaardisatie voor de Monitor open standaarden ook daar te agenderen waar beleid ontwikkeld wordt met een sterke ICT component. Dat geeft betrokkenen de gelegenheid tijdig en correct rekening te houden met het implementeren van de open standaarden die reeds getoetst zijn op onder meer geschiktheid voor overheidsbreed gebruik door het Forum Standaardisatie.

Tot slot stelt het Forum Standaardisatie voor om de Monitor incl. laatste IV-meting te agenderen in tenminste de volgende gremia:

Gremium	Groep	Opmerkingen
CIO-raad/CTO-raad	Rijk - ICT	Te regelen na besluit OBDO
College van dienstverleningszaken	Gemeenten / VNG	Vooraf afgestemd
CIO & CISO BZK	BZK	Vooraf afgestemd
Provinciaal gremium (ntb)	Provincies	Vooraf afgestemd
ICCIA	Rijk – Inkoop	Vooraf afgestemd
Manifestgroep	Uitvoeringsorganisaties	Vooraf afgestemd
Oa. CERT-WM	Waterschappen	Vooraf afgestemd
PM		Suggesties welkom

Forum helpt graag

Het Forum Standaardisatie helpt graag bij de agendering, met een op maat gesneden rapportage + duo-presentatie (met praktijk casus). Daarbij zal de op dat moment meest recente IV-meting worden meegenomen.

Verder is het Forum Standaardisatie altijd bereikbaar voor advies rondom ICT en open standaarden, bijvoorbeeld bij aanbestedingen en/of functioneel ontwerp (info@forumstandaardisatie.nl of 070-8887776). Ook is het mogelijk een (gratis) adviesabonnement te nemen, waarbij het Forum een halfjaar meekijkt met voorgenomen ICT aanbestedingen/projecten.

b) Verantwoording op te nemen rond het gebruik van open standaarden in het jaarverslag van uw organisatie.

Het Forum Standaardisatie adviseert de leden van het OBDO en hun achterban uitdrukkelijk zich te verantwoorden over het gebruik van de relevante open standaarden zoals aangegeven in de Instructie Rijksdienst voor de aanschaf van ICT-producten en ICT-diensten en de Rijksbegrotingsvoorschriften, waarvan in het OBDO is afgesproken ze overheidsbreed toe te passen.

In geval er sprake is van belemmeringen **waardoor naleving van deze verplichting niet mogelijk is**, verneemt het Forum Standaardisatie dit graag, zodat zij gericht kan uitzoeken hoe deze belemmeringen kunnen worden weggenomen.

Daarnaast zullen BZK, EZK en het Forum Standaardisatie bij de uitwerking van de NL Digibeter agenda onderzoeken op welke wijze toezicht en handhaving vorm kan worden gegeven in het kader van de daar genoemde – nog op te stellen – standaardisatieagenda⁷. Daarbij wordt ook gekeken wat de rol van interne audit-diensten en aanbestedings-checklists kan zijn.

Ad. 3) Werkplan Forum Standaardisatie 2019

[HAMERSTUK] Het OBDO wordt gevraagd in te stemmen met het werkplan Forum Standaardisatie 2019

Het Forum Standaardisatie legt aan het OBDO het voorliggende werkplan ter goedkeuring voor, dit conform het Instellingsbesluit Forum Standaardisatie⁸. Het werkplan heeft betrekking op het jaar 2019, maar is opgesteld met het oog op de periode 2019-2021. Net als eerdere jaren is het werkplan opgesteld op één overzichtelijk A4 conform de OGSM-methode. De kwalitatieve doelstelling (*Objective*), de kwantitatieve doelstellingen (*Goals*), de strategieën (*Strategies*) en de actiepunten (*Measures*) geven kort en bondig aan waar het om gaat. Zichtbaar is wat we willen bereiken, hoe we dat willen bereiken en welke acties we daarvoor nodig achten.

Voor de periode 2019-2021 hebben we de volgende kwalitatieve doelstelling (goal) geformuleerd: *het Forum Standaardisatie zorgt voor een beter en veiliger verbonden overheid door het belang van open ICT-standaarden duidelijk te maken, relevante open standaarden te selecteren en het gebruik te bevorderen*. Om dit te bereiken (*strategies*) zetten we in op verkenningen, toetsen en verplichten, het bevorderen van het gebruik, monitoring en advies & communicatie.

De uitvoering van het werkplan Forum Standaardisatie gebeurt grotendeels door het Bureau Forum Standaardisatie. Concreet houdt dit in (*measures*) dat we vanzelfsprekend de toetsingsprocedure voor de lijsten blijven doen en aangesloten blijven op internationale/Europese standaardisatie. Ook adviseren we het Overheidsbrede Overleg Digitale Overheid (OBDO) over interoperabiliteits- en standaardisatievraagstukken. Daarnaast bevorderen we het gebruik van open standaarden met een focus op toepassing van informatieveiligheidsstandaarden, toegankelijkheids- en contentstandaarden en API-standaarden. Het gebruik wordt jaarlijks

⁷ P.50, <https://www.digitaleoverheid.nl/wp-content/uploads/sites/8/2018/07/nl-digibeter-agenda-digitale-overheid.pdf>

⁸ Instellingsbesluit Forum Standaardisatie, Staatscourant 14200 (15 maart 2018), artikel 2 lid g.

gemonitord, net als het uitvragen van open standaarden van de 'pas toe of leg uit'-lijst in aanbestedingen en toepassing in voorzieningen. Parallel meten we halfjaarlijks het gebruik van de informatieveiligheidsstandaarden. Voor communicatie geven we invulling aan het communicatieplan met als speerpunten het publiceren van digitale magazines en artikelen in relevante media en het verhogen van het aantal bezoekers van onze site.

Ad. 4) Digitoegankelijkheidstandaard PDF/UA op lijst 'Aanbevolen standaarden'

Mutaties lijst met aanbevolen standaarden

Het OBDO stelt vast welke open standaarden in Nederland verplicht moeten worden toegepast bij de aanschaf en ontwikkeling van ICT: het zogenaamde *pas-toe-of-leg-uit* beleid. Deze standaarden komen op de *pas-toe-of-leg-uit* lijst. Ook kan het OBDO standaarden met meerwaarde voor de overheid aanbevelen zonder verplichting en adoptieadviezen voor open standaarden geven. Deze standaarden komen op "de lijst met aanbevolen standaarden". Hiermee draagt het OBDO bij aan de veiligheid, interoperabiliteit en leveranciersafhankelijkheid van de digitale overheid.

De volgende standaard ligt ter besluitvorming voor aan het OBDO om vastgesteld te worden als aanbevolen standaard:

Plaatsen op lijst met aanbevolen standaarden: standaard voor toegankelijkheid documenten (PDF/UA)

Door de toenemende digitale dienstverlening vanuit de overheid krijgen steeds meer mensen elektronische documenten vanuit de overheid. Deze documenten worden meestal in PDF formaat aangeboden. De verwachting is dat PDF nog aanzienlijke tijd een belangrijke informatiedrager blijft vanuit de overheid. Op 1 juli 2018 trad het Tijdelijk besluit toegankelijkheid digitale overheid in werking. Dit tijdelijk besluit stelt dat alle informatie op websites van de overheid toegankelijk moet worden voor iedereen, ook voor de ongeveer 2 miljoen⁹ personen in Nederland met een functiebeperking. De wettelijke verplichting geldt ook voor (PDF) documenten op overheidswebsites.

De plaatsing op de lijst met aanbevolen standaarden sluit tevens aan bij de NL DIGIbeter agenda (p.30): Toegankelijk, begrijpelijk en voor iedereen.

PDF/UA (Portable Document Format/Universal Accessibility) is een open PDF-standaard die de toegankelijkheid van de informatie in een PDF vergroot wordt voor mensen met een functiebeperking, zowel visueel als lichamelijk. Blinden, slechtzienden, kleurenblinden en dyslectici krijgen door PDF/UA verbeterde toegang tot overheidsinformatie (Inclusie). Na een zorgvuldige toetsingsprocedure adviseert het Forum Standaardisatie om PDF/UA daarom als standaard op te nemen op de lijst aanbevolen standaarden.

Het volledige Forumadvies is te vinden op de website van het Forum Standaardisatie:

<https://www.forumstandaardisatie.nl/sites/default/files/FS/2018/1212/FS-20181212.03A-Forumadvies-PDF-UA.pdf>

Beslispunt [Hamerstuk]: Het OBDO stemt in met de plaatsing van *PDF/UA standaard op de lijst aanbevolen standaarden*.

⁹ Bron: Logius Centrum voor Standaarden